

BUS-E Extra uitvraag Tegenprestatie

Mirthe Bronsveld-de Groot

Thirsa Leendertse

Petra Molenaar-Cox

Jeremy Weidum

20 december 2018

samenvatting *Het team Sociale Zekerheid van het CBS heeft onderzoek gedaan naar het totaal aantal tegenprestaties in het kader van de Participatiewet. Voor de uitvoering van dit onderzoek zijn alle 380 gemeenten in Nederland benaderd met een enquête. Daarin werd hen gevraagd om op te geven hoeveel bijstandsgerechtigden in maart 2018 een maatschappelijk nuttige activiteit als tegenprestatie uitvoerden of kregen opgedragen. De respons op de enquête bedroeg 90 procent. Het aantal tegenprestaties van de niet responderende gemeenten is bijgeschat met behulp van de Multiple Imputation methode (Random Hot Deck Imputation). Hierbij zijn de gegevens van een qua grootteklasse en softwarepakket gelijkende en wel responderende gemeente gebruikt om tot een schatting te komen. Voor geheel Nederland leverde deze methode de schatting op van 26 200 personen met een tegenprestatie in maart 2018, met een onzekerheidsmarge van acht procent.*

Uit de opmerkingen die gemeenten maakten bij de enquête bleek onder andere dat zij in plaats van het opdragen van een tegenprestatie kunnen toestaan dat cliënten andere activiteiten verrichten zoals vrijwilligerswerk of mantelzorg. Dit drukt vermoedelijk het aantal in de enquête opgegeven tegenprestaties.

projectnummer 303870-1
SES-SOZ
20 december 2018

kennisgeving De in dit rapport weergegeven opvattingen zijn die van de auteur(s) en komen niet noodzakelijk overeen met het beleid van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel en projectresultaat	5
1.3 Opzet rapport	6
2. Onderzoeksmethode	7
2.1 Extra uitvraag	7
2.2 Ophoging voor non-respons: Multiple imputation	8
2.3 Bijstandsuitkeringenstatistiek	10
3. Resultaat extra uitvraag	11
3.1 Representativiteit van de respons	11
3.2 Aantal tegenprestaties	13
3.3 Opmerkingen van gemeenten	14
4. Samenvatting, conclusie en aanbevelingen	16
4.1 Samenvatting	16
4.2 Conclusie	17
4.3 Aanbevelingen	17
Bijlage 1 Enquête	18
Bijlage 2 Opmerkingen van gemeenten	20

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De tegenprestatie is per 1 januari 2012 ingevoerd voor belanghebbenden van 18 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd (Participatiewet, artikel 8a, artikel 9). Dientengevolge moeten gemeenten het opdragen van een tegenprestatie aan personen met een uitkering op grond van de Participatiewet, Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) regelen bij verordening. Daartoe dient de gemeente expliciet beleid te ontwikkelen betreffende de inhoud, omvang en duur van de tegenprestatie. Een tegenprestatie is een maatschappelijk nuttige activiteit die onbetaald en van beperkte duur en omvang is. Het mag geen werk zijn dat normaal gesproken betaald is. De bijstandsgerechtigde is verplicht om de opgedragen tegenprestatie uit te voeren. Als de bijstandsccliënt dit weigert, kan de gemeente een maatregel opleggen.

1.1.1 Definitie van tegenprestatie

Uit informatie van de Rijksoverheid blijkt dat gemeenten enige vrijheid hebben bij het opstellen van de verordening waarin staat wanneer iemand wel of niet een tegenprestatie moet verrichten en wat daaronder verstaan wordt.¹

- Alleenstaande ouders met kinderen tot 5 jaar hoeven niet altijd een tegenprestatie te leveren.
- Personen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn, hebben niet altijd de verplichting tot het leveren van een tegenprestatie.
- Vrijwilligerswerk kan wel of niet worden gezien als een tegenprestatie.
- Ook het verlenen van mantelzorg kan de gemeente zien als een tegenprestatie.

De definitie van 'tegenprestatie' kan dus enigszins verschillen tussen gemeenten.

1.1.2 Tegenprestatie in de Bijstandsuitkeringenstatistiek

Het kenmerk tegenprestatie is sinds 2013 opgenomen in de Bijstandsuitkeringenstatistiek (BUS). De naamgeving van het kenmerk is per 1 januari 2015 veranderd van 'Opgedragen plicht tot tegenprestatie' naar 'Uitvoering tegenprestatie'. Het onderliggende waardenbereik is niet aangepast. Bij dit kenmerk moeten gemeenten opgeven of een persoon op enig moment in de verslagmaand *daadwerkelijk werkzaamheden in het kader van de opgedragen plicht tot tegenprestatie heeft verricht*. Het maakt daarbij niet uit hoeveel tijd aan de tegenprestatie is besteed, op welk moment met de werkzaamheden is gestart en of de werkzaamheden na afloop van de verslagmaand nog doorlopen. Evenmin is van belang van welke aard de onbeloonde maatschappelijk nuttige werkzaamheden waren.

De codering van het kenmerk in de BUS is:

1	Ja
2	Nee

Eerder onderzoek

Om zicht te krijgen op de gevolgen van de naamswijziging, heeft het CBS in 2015 een eerste analyse van het kenmerk gedaan. Daaruit bleek dat het gebruik van code 2 'Nee' gevarieerd was

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bijstand/vraag-en-antwoord/wat-is-de-tegenprestatie-in-de-bijstand>

en zeer verschillende situaties omvatte: geen tegenprestatie gedaan, geen tegenprestatie opgelegd, of in het verleden al voldoende tegenprestatie geleverd. Aangezien het om inhoudelijk grote verschillen ging, heeft het CBS op basis van de resultaten van dat onderzoek destijds geadviseerd om nog niet over dit kenmerk te publiceren.

Omdat er bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) wel behoefte bestond aan cijfers over de tegenprestatie, heeft het CBS in 2016 een onderzoek uitgevoerd. Daarin werd bij gemeenten een uitgebreide enquête uitgezet om in kaart te brengen hoe men in de gemeentelijke praktijk omgaat met de uitvoering en registratie van de tegenprestatie. Hieruit kwam naar voren dat er bij gemeenten grote diversiteit bestond in de wijze van verzamelen, registreren en aanleveren van gegevens over de tegenprestatie. Dit zorgde ervoor dat de cijfers die beschikbaar kwamen via het BUS-kenmerk 27 'Uitvoering tegenprestatie' niet betrouwbaar waren. Uit de enquête is gebleken dat gemeenten het waardenbereik van het kenmerk verschillend interpreteerden en dat zij zowel gegevens over opdragen als daadwerkelijk uitvoeren van een tegenprestatie aanleverden.

Er bestond zoveel verscheidenheid tussen gemeenten en de bijbehorende gemeentelijke praktijk, dat geconcludeerd is dat een aanpassing of uitbreiding van het BUS-kenmerk niet de beste manier lijkt om eenduidige cijfers te kunnen leveren over de tegenprestatie. Bovendien bleek dat het voor veel gemeenten lastig was om maandelijks gegevens over de tegenprestatie aan te leveren. Dit sloot in veel gemeenten niet aan bij de praktijk. Een maandelijks uitvraag van goede kwaliteit zou veelal aanpassing van zowel gemeentelijke registratiesystemen als van de uitvoeringspraktijk vergen. De BUS, een maandstatistiek, leek daarom niet de juiste plek om de gegevens over de tegenprestatie te verzamelen. Het CBS heeft dan ook in 2016 geconcludeerd dat de kwaliteit van het kenmerk nog steeds onvoldoende was en voorgesteld om het kenmerk uit te vragen middels een extra uitvraag.

Onderzoek 2018

Bij het ministerie van SZW is de behoefte aan kwantitatieve informatie over de tegenprestatie veranderd. Aansluitend bij het voorstel uit 2016 en in samenspraak met het ministerie van SZW is besloten dat het CBS in 2018 de informatie op een andere wijze verzamelt: middels een extra uitvraag (enquête) onder alle gemeenten. Daartoe is een korte vragenlijst opgesteld waarmee gemeenten de mogelijkheid is gegeven om de informatie te leveren die ze beschikbaar hebben. Hierdoor kunnen ook gemeenten die geen tegenprestatie opdragen makkelijker responderen (zie verder hoofdstuk 2). Het voorliggende rapport doet verslag van de extra uitvraag.

1.2 Doel en projectresultaat

Het doel van het onderzoek is om een betrouwbaar nationaal cijfer te krijgen over het aantal personen dat een maatschappelijk nuttige activiteit als tegenprestatie heeft opgedragen gekregen en/of uitgevoerd. Om te komen tot een landelijk totaalcijfer, wordt opgehoogd voor non-respons.

De onderzoeksvraag die beantwoord wordt, luidt:

Hoeveel bijstandsgerechtigden hebben in maart 2018 maatschappelijk nuttige activiteiten als tegenprestatie opgedragen gekregen en/of uitgevoerd?

1.3 Opzet rapport

In het volgende hoofdstuk wordt de onderzoeksmethode besproken. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 het resultaat van de uitvraag beschreven. Het rapport eindigt met een samenvatting, conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 4.

2. Onderzoeksmethode

In dit onderzoek heeft het CBS een extra uitvraag (enquête) ontwikkeld om een betrouwbaar cijfer te krijgen over het aantal personen, op nationaal niveau, dat een maatschappelijk nuttige activiteit als tegenprestatie heeft opgedragen gekregen en/of uitgevoerd. Daartoe is opgehoogd voor non-respons.

2.1 Extra uitvraag

De extra uitvraag, ofwel de enquête, moest zo opgesteld worden, dat zoveel mogelijk gemeenten informatie konden leveren. Daarbij zijn de resultaten van het in 2016 uitgevoerde onderzoek in acht genomen:

- Uit de enquête van 2016 is gebleken dat het niet zinvol is om enkel over opdragen of enkel over daadwerkelijk uitvoeren van een tegenprestatie uit te vragen. Daarom is er voor gekozen om te vragen naar het aantal bijstandsgerechtigden dat een tegenprestatie kreeg opgedragen en/of heeft uitgevoerd.
- Omdat in het onderzoek van 2016 een derde van de responderende gemeenten standaard geen tegenprestaties opdroeg, is het ook belangrijk dat gemeenten de mogelijkheid hebben dit in de uitvraag aan te geven. Als er bijvoorbeeld enkel wordt gevraagd of een tegenprestatie is uitgevoerd (zoals het geval is in het BUS-kenmerk), dan zouden zij altijd 'nee' zeggen. Daarbij lijkt het alsof tegenprestaties niet uitgevoerd worden terwijl dat wel moet. In het geval van deze gemeenten is dat onjuist, want aangezien er geen tegenprestaties worden opgedragen, worden ze ook niet uitgevoerd.
- Uit de enquête van 2016 bleek tevens dat het voor veel gemeenten lastig is om maandelijks gegevens te leveren over de tegenprestatie, omdat de gegevens niet zo vaak verzameld, geregistreerd en geactualiseerd worden. Om die reden is in de extra uitvraag naar één maand gevraagd. Dit is voor gemeenten beter te overzien en het lijkt makkelijker om deze informatie uit het systeem of uit de administratie te halen. Een jaarcijfer lijkt minder haalbaar:
  - Gemeenten moeten dan voor alle maanden waarover wordt uitgevraagd alle personen bij elkaar optellen. Hierbij moet rekening worden gehouden met personen die meerdere maanden voorkomen.
  - Bovendien zou het kunnen dat personen meer dan één keer een tegenprestatie opgedragen krijgen of uitvoeren in een periode.

De verwachting is dat de kwaliteit van de gegevens niet beter zal worden als gemeenten het jaarcijfer zelf moeten berekenen. Wanneer over één maand wordt uitgevraagd is uiteindelijk duidelijk hoeveel personen te maken hebben gehad met de tegenprestatie in de desbetreffende maand. Er is voor gekozen om informatie uit te vragen over de maand maart 2018. Om de waarde van het maandcijfer beter in te kunnen schatten, is gemeenten ook gevraagd of het cijfer van de maand maart representatief is voor de andere maanden van het jaar.

Op basis van bovenstaande is de enquête als volgt opgesteld (zie ook bijlage 1):

1. Mogelijkheid om aan te geven dat de tegenprestatie niet wordt uitgevoerd.
2. (Indien de tegenprestatie wordt uitgevoerd:) Hoeveel bijstandsgerechtigden hebben in maart 2018 een maatschappelijk nuttige activiteit als tegenprestatie opgedragen gekregen en/of uitgevoerd?

3. (Indien de tegenprestatie wordt uitgevoerd:) Is maart een representatieve maand t.o.v. andere maanden?
4. Ruimte voor opmerkingen en nadere toelichting.

2.1.1 Populatie, uitzending enquête en respons

Het onderzoek is uitgevoerd onder alle gemeenten in Nederland. Daarbij zijn alle berichtgevers voor de BUS benaderd. Een berichtgever is een gemeente of een dienst die door een aantal gemeenten is opgezet. De berichtgever levert de gegevens voor de BUS aan het CBS. Een berichtgever kan gegevens leveren voor meerdere gemeenten. In het verslagjaar 2018 telt Nederland 380 gemeenten. In totaal zijn er 225 verschillende berichtgevers voor de BUS. Hieronder zijn 24 samenwerkingsverbanden die als berichtgever optreden om de gegevens voor meerdere gemeenten aan te leveren. Alle andere berichtgevers zijn gemeenten die de gegevens voor hun eigen (en soms ook nog voor een andere) gemeente aanleveren. De berichtgevers ontvingen een enquête voor elke gemeente.

In maart 2018 is per mail een aankondiging gestuurd naar alle gemeenten om hen te informeren over de extra uitvraag. Hierin was de exacte vraagformulering al opgenomen, zodat zij zich konden voorbereiden op de enquête.

Medio mei 2018 is de enquête per mail aan alle berichtgevers gestuurd, met het verzoek om deze binnen drie weken terug te sturen. Na drie weken is een rappelmail uitgestuurd en twee weken later is er (in verband met de zomervakantieperiode) nogmaals gerappelleerd.

De berichtgevers ontvingen bij de enquête een korte toelichting over de aanleiding van het onderzoek en de wijze waarop de enquête ingevuld diende te worden.

Van de 380 uitgestuurde enquêtes zijn er 342 ingevuld en teruggestuurd. Dit is een respons van 90 procent.

2.2 Ophoging voor non-respons: Multiple imputation

Hoewel de respons op de extra uitvraag met 90 procent hoog is, moest, om een landelijk beeld te krijgen over het aantal tegenprestaties, de non-respons worden bijgeschat. Hiervoor is een methode gebruikt die goed om kan gaan met het feit dat de aantallen die gemeenten verstrekken vaak zeer laag of nul zijn: Multiple Imputation (Random Hot Deck Imputation). Hiermee kan de respons worden aangevuld met een schatting, om zo een landelijk beeld te krijgen over de gevraagde cijfers. Bij deze statistische methode wordt bij elke non-respons-gemeente een gelijkende responderende gemeente (donor-gemeente) gezocht. Vervolgens wordt de door de responderende gemeente ingevulde waarde geïmputeerd bij de non-respons-gemeente. Daarbij wordt steeds rekening gehouden met de antwoorden op de andere vragen. Deze procedure leidt tot een volledig gevulde dataset. Om een zo betrouwbaar mogelijke schatting te krijgen, wordt de imputatieprocedure een aantal keren herhaald, wat leidt tot meerdere volledig gevulde datasets. De daarop volgende analyse om totaalcijfers voor Nederland te bepalen wordt gebaseerd op het gemiddelde van alle volledig gevulde datasets.

Het analyseproces omvat drie stappen.

Stap 1: Controle en correctie

De eerste stap van het analyseproces is het controleren en eventueel corrigeren van de enquêtedata. Daarbij geldt op basis van logische gronden dat het antwoord op de vraag "Hoeveel bijstandsgerechtigden hebben in maart 2018 een maatschappelijk nuttige activiteit als

tegenprestatie opgedragen gekregen en/of uitgevoerd?” nul moet zijn, indien de desbetreffende gemeente heeft aangegeven dat de tegenprestatie niet wordt uitgevoerd.

Stap 2: Imputatie met behulp van donorgemeente

Voor gemeenten die niet hebben gerespondeerd, is een donor-gemeente gezocht die lijkt op de gemeente qua:

- gemeentegrootte (inwonersaantal);
- het softwarepakket dat wordt gebruikt voor de gemeentelijke administratie/registratie.

Deze twee kenmerken zijn voor alle gemeenten bekend, ook voor de non-respons-gemeenten. Ze worden dus gebruikt als hulpvariabelen om het aantal tegenprestaties (de doelvariabele) te kunnen invullen (imputeren) bij de non-respons-gemeenten.

Overwogen is om ook het aantal bijstandsgerechtigden per gemeente mee te nemen als hulpvariabele. Dit bleek echter een schatting op te leveren die minder stabiel en minder nauwkeurig is.

De imputatie van de ontbrekende waarden op basis van een donor-gemeente is 50 keer uitgevoerd. In totaal heeft dit geleid tot 50 volledig gevulde datasets plus de originele dataset. Bij elke imputatieronde is opnieuw een donor-gemeente gezocht, waardoor de geïmputeerde datasets van elkaar verschillen. Voor elke dataset is een populatietotaal voor de doelvariabele geschat. De uiteindelijke schatting van het aantal tegenprestaties is het gemiddelde van de 50 schattingen.

Stap 3: Onzekerheidsmarges berekenen

Doordat het aantal tegenprestaties dat in dit onderzoek gepresenteerd wordt geschat is, gaat de uitkomst gepaard met een bepaalde onzekerheidsmarge.

Uit de spreiding in de 50 verschillende schattingen kan een foutmarge worden bepaald voor de uiteindelijke schatting van het gevraagde aantal. Er zijn marges en relatieve marges berekend om uitspraken te kunnen doen over de nauwkeurigheid van de schatting. De onzekerheidsmarges zijn op de volgende manier berekend:

$$Marge = \sqrt{\left(\frac{\sum(y - \bar{y})^2}{((n - 1) * N)}\right) * \left(1 + \frac{1}{n}\right) * 1,96}$$

Waarbij:

y	=	totaal aantal tegenprestaties in geïmputeerde dataset
$\bar{y}$	=	gemiddelde van y
n	=	aantal imputaties
N	=	aantal gemeenten

De marges zijn vervolgens gebruikt om een 95%-betrouwbaarheidsinterval voor de schatting te construeren. Het 95%-betrouwbaarheidsinterval wil zeggen dat in 95 van de 100 gevallen het werkelijke aantal tegenprestaties binnen dit interval valt. Hoe breder het interval is, hoe minder nauwkeurig de schatting.

De relatieve marges worden berekend door de marges te delen door het geschatte aantal tegenprestaties.

2.3 Bijstandsuitkeringenstatistiek

Naast de gegevens die uit de enquête beschikbaar zijn gekomen, is ook gebruik gemaakt van informatie over het aantal bijstandsgerechtigden uit de Bijstandsuitkeringenstatistiek (BUS). De BUS is opgenomen in het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SSB). Het SSB is een uitgebreid stelsel van koppelbare registers en enquêtes. Met gegevens uit het SSB worden over uiteenlopende onderwerpen statistieken gemaakt en wordt sociaalwetenschappelijk onderzoek uitgevoerd.

De BUS is een maandstatistiek die gebaseerd is op door gemeenten aangeleverde gegevens over uitkeringen die zijn verstrekt in het kader van de Participatiewet, Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz).

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het transactiebestand van maart 2018. Dit is de maand waarover in de enquête gevraagd wordt naar het aantal tegenprestaties. De term transactiebestand wordt gebruikt voor een geanoniseerd bestand waarin administratief vertraagde informatie voor drie maanden is teruggelegd. Op die manier wordt alle beschikbare, recente informatie meegenomen.

3. Resultaat extra uitvraag

Paragraaf 3.1 gaat in op de representativiteit van de respons op de enquête. Paragraaf 3.2 beschrijft het aandeel responsgemeenten dat de tegenprestatie uitvoert, het geschatte - opgehoogde - aantal tegenprestaties in de maand maart 2018 en de representativiteit van de gekozen verslagperiode. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting van de opmerkingen die berichtgevers hebben gemaakt in de enquête.

3.1 Representativiteit van de respons

Zoals in hoofdstuk 2 is aangegeven, heeft het CBS 342 van de 380 uitgestuurde enquêtes ingevuld retour ontvangen. Dit is een respons van 90 procent.

De 342 responderende gemeenten zijn, wat betreft hun grootteklasse en het softwarepakket dat gebruikt wordt voor de gemeentelijke registraties, representatief voor alle Nederlandse gemeenten.

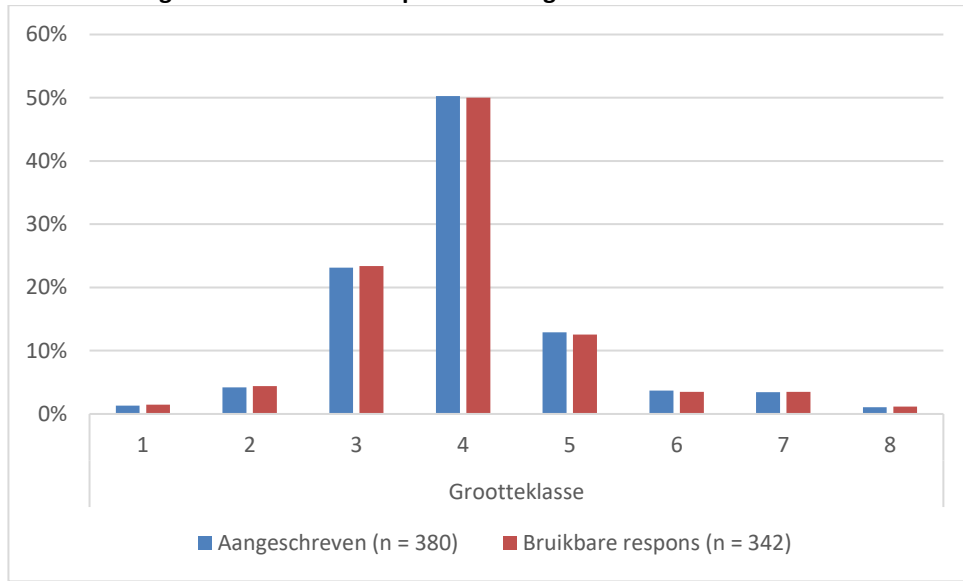
De grootteklasse van een gemeente wordt bepaald op basis van het aantal inwoners in die gemeente. De volgende grootteklassen worden onderscheiden:

1. Minder dan 5 000 inwoners (1 procent van alle gemeenten)
2. 5 000 tot 10 000 inwoners (4 procent van alle gemeenten)
3. 10 000 tot 20 000 inwoners (23 procent van alle gemeenten)
4. 20 000 tot 50 000 inwoners (50 procent van alle gemeenten)
5. 50 000 tot 100 000 inwoners (13 procent van alle gemeenten)
6. 100 000 tot 150 000 inwoners (4 procent van alle gemeenten)
7. 150 000 tot 250 000 inwoners (3 procent van alle gemeenten)
8. 250 000 inwoners of meer (1 procent van alle gemeenten)

De minimale respons van de verschillende grootteklassen is 86 procent. De respons was het laagst bij grootteklasse 6 (100 000 tot 150 000 inwoners). De grootteklassen 1 (minder dan 5 000 inwoners) en 8 (de G4: 250 000 inwoners of meer) hadden een respons van 100 procent.

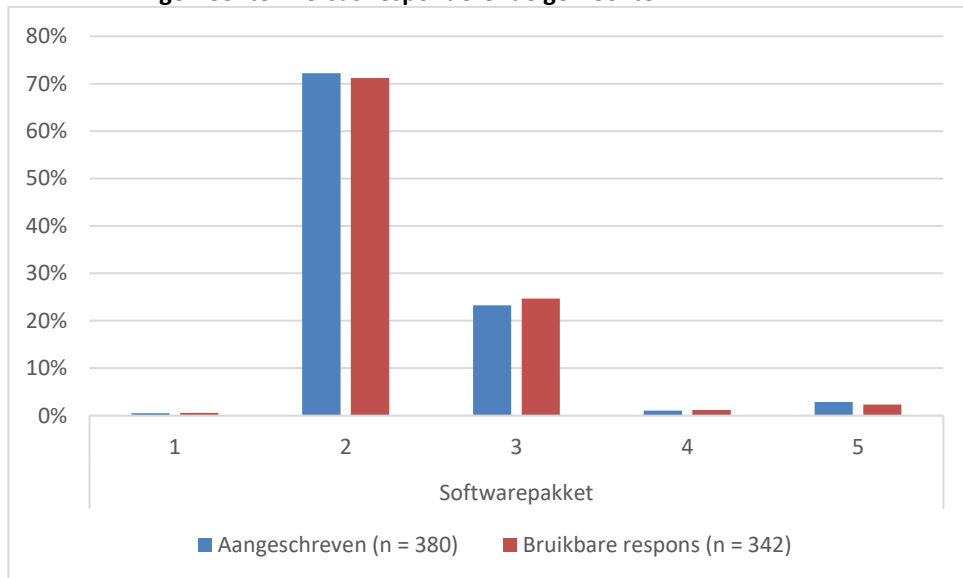
In figuur 3.1 is, zowel voor alle 380 aangeschreven gemeenten als voor de 342 gemeenten die hebben gerepondeerd, het relatieve aandeel per grootteklasse weergegeven. De kolommen van de aangeschreven gemeenten en de kolommen van de responderende gemeenten tellen beiden op tot 100 procent. Deze figuur laat zien dat de verdeling voor de responderende gemeenten bijna exact gelijk is aan de verdeling van alle gemeenten. Dit betekent dat de responderende gemeenten qua inwonersaantal representatief zijn voor alle gemeenten. In de figuur is bijvoorbeeld te zien dat de helft van alle Nederlandse gemeenten valt in grootteklasse 4 (20 000 tot 50 000 inwoners). Ook bij de responderende gemeenten behoort de helft tot grootteklasse 4.

Figuur 3.1 Representativiteit naar grootteklasse: verdeling voor alle aangeschreven gemeenten versus responderende gemeenten

Daarnaast is voor de verschillende softwarepakketten die gemeenten gebruiken voor de registratie/administratie bekeken of de respons representatief is voor alle gemeenten. Dit bleek inderdaad het geval te zijn. Voor aanlevering van de BUS worden door gemeenten vijf softwarepakketten gebruikt. In figuur 3.2 is te zien dat de meeste gemeenten (72 procent) gebruik maken van het tweede softwarepakket. Van de responderende gemeenten gebruikt 71 procent dit pakket.

Figuur 3.2 Representativiteit naar softwarepakket: verdeling voor alle aangeschreven gemeenten versus responderende gemeenten

3.2 Aantal tegenprestaties

Uitvoeren van de tegenprestatie

In de enquête konden gemeenten aangeven of zij de tegenprestatie uitvoeren of niet. Gezien de respons van 90 procent, is deze informatie van een groot deel van de gemeenten bekend.

Van de 342 gemeenten die hebben gerespondeerd, hebben er 136 aangegeven de tegenprestatie niet uit te voeren. De overige 206 doen dit wel. Dit betekent dat 60 procent van de responderende gemeenten de tegenprestatie uitvoert. Van de 38 non-respons-gemeenten is het niet bekend of zij de tegenprestatie uitvoeren of niet.

Aantal tegenprestaties

Uit de respons op de uitvraag en door middel van de imputatiemethode (zie hoofdstuk 2) is een schatting gemaakt van het aantal door gemeenten opgelegde tegenprestaties in Nederland in de maand maart 2018. In tabel 3.1 is het geschatte aantal, de relatieve marge en het 95% betrouwbaarheidsinterval weergegeven. Daarnaast is ook het totale aantal personen (tot de AOW-leeftijd) met een algemene bijstandsuitkering in maart 2018 weergegeven.

Uit het onderzoek blijkt dat er in maart 2018 naar schatting 26,2 duizend personen met een bijstandsgelateerde uitkering waren die een maatschappelijk nuttige activiteit als tegenprestatie opgedragen hebben gekregen en/of uitvoerden.

Deze schatting gaat gepaard met een bepaalde onzekerheidsmarge. De relatieve marge laat zien dat het werkelijke aantal naar schatting tot 8 procent kan afwijken van de puntschatting en geeft daarmee een onder- en een bovengrens aan. Het 95%-betrouwbaarheidsinterval heeft als ondergrens 24,1 duizend en als bovengrens 28,4 duizend. Dit betekent dat in 95 van de 100 gevallen het werkelijke totale aantal tegenprestaties binnen deze range zal liggen. Het aantal kan echter ook hoger of lager liggen.

In tabel 3.1 is tevens het aantal personen met een algemene bijstandsuitkering in maart 2018 weergegeven, dit waren er ruim 455 duizend². Rekening houdend met de onzekerheidsmarges, heeft naar schatting 5 tot 6 procent van deze personen een tegenprestatie opgedragen gekregen of uitgevoerd in maart 2018. Op het moment van verschijnen van dit rapport heeft het CBS het aantal personen met een IOAW- of een IOAZ-uitkering in maart 2018 nog niet gepubliceerd. Deze aantallen zijn daarom niet opgenomen in de tabel en niet meegenomen in de berekening. Ter indicatie: in december 2017 waren er ongeveer 32 duizend personen met een IOAW- of IOAZ-uitkering.

---

² Bron: CBS StatLine <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82016NED/table?ts=1542725319404>

Tabel 3.1 Aantal personen met een bijstandsuitkering en tegenprestatie, maart 2018

	Aantal*	Relatieve marge	95% betrouwbaarheidsinterval*
Aantal personen met een bijstandsuitkering (tot AOW-leeftijd)	455 420		
Aantal personen dat een maatschappelijk nuttige activiteit opgedragen heeft gekregen en/of uitgevoerd	26 200	8%	[24 100;28 400]

Bron: CBS.

* De aantallen zijn afgerond op honderdtallen.

Van de 206 gemeenten die de tegenprestatie uitvoeren, hebben zes op de tien aangegeven dat het aantal tegenprestaties in de maand maart 2018 nul was. De reden hiervoor ligt vaak in het gemeentelijk beleid (zie paragraaf 3.3). Een aantal gemeenten gaf echter expliciet aan '0' te hebben aangeleverd omdat zij niet de mogelijkheid hebben om een maandcijfer te leveren. Zij zouden alleen een standcijfer kunnen geven (het aantal tegenprestaties in het jaar tot op een bepaald moment) of een aantal over een heel jaar. Het werkelijke aantal tegenprestaties zal daardoor vermoedelijk wat hoger liggen dan op basis van dit onderzoek kon worden vastgesteld.

Representativiteit van de verslagperiode

Bijna 80 procent van de 206 gemeenten die in de enquête hebben aangegeven de tegenprestatie uit te voeren, zegt dat het opgegeven aantal tegenprestaties in maart 2018 representatief is ten opzichte van andere maanden. Zes procent heeft aangegeven dat dit niet het geval is en dat het aantal in maart dus hoger of lager was dan in andere maanden. Bij de overige gemeenten was het onbekend of het aantal van maart 2018 representatief was. Gezien deze antwoorden van gemeenten kan het geschatte aantal tegenprestaties uit tabel 3.1 als representatief voor andere maanden beschouwd worden.

3.3 Opmerkingen van gemeenten

Veel berichtgevers hebben de mogelijkheid aangegrepen om een toelichting te geven op de antwoorden die zij in de enquête hebben ingevuld. Al deze opmerkingen zijn doorgenomen en verwerkt. Meestal betrof het een verklaring waarom in de enquête geen of weinig tegenprestaties zijn opgegeven. Deze paragraaf geeft een samenvatting van de opmerkingen. In bijlage 2 is een selectie van citaten opgenomen, gegroepeerd naar onderwerp.

Tegenprestatie niet uitvoeren

Een aantal berichtgevers legde uit waarom de tegenprestatie niet wordt uitgevoerd in de betreffende gemeenten. Soms is de reden dat er geen beleid is geformuleerd ten aanzien van dit onderwerp. Vaker is de reden dat in het beleid gekozen is voor een andere insteek, waarbij de focus ligt op 'doen wat je kunt'. Dat kan dan ook vrijwilligerswerk, mantelzorg, dagbesteding of een re-integratietraject zijn.

Verskillende definities en alternatieven voor de tegenprestatie

Samenhangend met het voorgaande blijken er verschillen tussen berichtgevers te bestaan in de definitie van een tegenprestatie. Er zijn meerdere gemeenten die met een opmerking laten blijken dat er enige vrijheid bestaat bij het opstellen van de verordening waarin staat wanneer iemand wel of niet een tegenprestatie moet verrichten en wat daaronder verstaan wordt. Gevolg daarvan is dat de ene gemeente iets wel en de andere iets niet als tegenprestatie beschouwt, terwijl de inzet die van een bijstandsgerechtigde verwacht wordt feitelijk gelijk is. Zo registreert de ene gemeenten het doen van vrijwilligerswerk als een re-integratie-activiteit, terwijl een andere gemeenten dit als tegenprestatie ziet.

Waarom is het aantal tegenprestaties vaak nul?

Zoals beschreven in paragraaf 3.2 was bij ongeveer 60 procent van de respons-gemeenten het aantal tegenprestaties in de maand maart 2018 nul. Veel van deze gemeenten hebben dat in de enquête toegelicht. Het heeft vaak te maken hebben met de hiervoor genoemde beleidskeuzes. Daardoor wordt de tegenprestatie alleen opgelegd als bijstandsgerechtigden geen andere activiteiten doen, zoals werk, scholing, een re-integratietraject of vrijwilligerswerk. In de praktijk komt het daardoor weinig voor dat een tegenprestatie wordt opgelegd.

Registratie van tegenprestaties

Meerdere gemeenten gaven in de enquête aan dat zij informatie over de tegenprestatie (nog) niet registreren, ofwel dat dit niet gebeurt op een manier die het mogelijk maakt om de informatie waar het CBS om vraagt (aantal over één maand) te leveren.

4. Samenvatting, conclusie en aanbevelingen

4.1 Samenvatting

Hoofduitkomst en achtergrond van de extra uitvraag

Middels een extra uitvraag bij alle Nederlandse gemeenten is onderzoek gedaan naar het totaal aantal bijstandsgerechtigden dat in het kader van de Participatiewet een maatschappelijk nuttige activiteit als tegenprestatie uitvoerde of kreeg opgedragen. Hieruit blijkt dat het in maart 2018 om ongeveer 26 200 personen ging, met een onzekerheidsmarge van acht procent.

De aanleiding voor het onderzoek was dat het kenmerk 'Uitvoering tegenprestatie' uit de Bijstandsuitkeringenstatistiek (BUS) niet voldoende betrouwbaar is om daarover te publiceren. Dit bleek uit onderzoek van het CBS in 2015 en 2016. Gemeenten lieten toen aanzienlijke verschillen zien met betrekking tot de interpretatie van het BUS-kenmerk, de uitvoering alsook de vastlegging van informatie over dit kenmerk.

Er is voor gekozen om de extra uitvraag beperken tot één maand omdat uit het CBS-onderzoek van 2016 is gebleken dat gemeenten minder goed in staat zijn deze informatie te verstrekken over een geheel jaar. Ook is uit dat onderzoek naar voren gekomen dat het voor veel gemeenten lastig is om maandelijks gegevens te leveren over de tegenprestatie.

Vragenlijst en respons

Voor de uitvoering van het onderzoek zijn alle 380 gemeenten in Nederland benaderd met een enquête. De respons bedroeg 90 procent. De 342 responderende gemeenten waren, qua grootteklasse en het softwarepakket dat gebruikt wordt voor de gemeentelijke registraties, representatief voor alle Nederlandse gemeenten.

Ophoging van de non-respons

Het aantal tegenprestaties van de niet responderende gemeenten is bijgeschat met behulp van de Multiple Imputation methode (Random Hot Deck Imputation). Hierbij zijn de gegevens van een qua grootteklasse en softwarepakket gelijkende en wel responderende gemeente gebruikt om tot een schatting te komen. Voor geheel Nederland leverde deze methode de schatting van 26 200 personen met een tegenprestatie op, met een onzekerheidsmarge van acht procent.

Nadere toelichting van gemeenten over de uitvoering van de tegenprestatie

Het onderzoek bood berichtgevers ook de mogelijkheid een toelichting te geven op de antwoorden over tegenprestatie die zij in de enquête hadden ingevuld.

Enkele berichtgevers van gemeenten die de tegenprestatie niet uitvoeren gaven daarvoor als reden op dat de tegenprestatie niet paste niet binnen het gemeentelijk beleid.

Uit de toelichting bleek ook dat gemeenten in plaats van het opdragen van een tegenprestatie kunnen toestaan dat cliënten andere activiteiten verrichten zoals vrijwilligerswerk of mantelzorg. Omdat dit niet wordt gezien als een tegenprestatie, drukt dit het geschatte aantal. Dat kon ook de reden zijn dat in maart 2018 geen tegenprestaties waren uitgevoerd. Een andere reden die werd genoemd voor het niet voorkomen van tegenprestaties was dat deze nog geen onderdeel waren van het gemeentelijke beleid.

Verschillende gemeenten gaven verder aan dat zij informatie over de tegenprestatie (nog) niet registreerden, of dat het vastleggen zodanig gebeurt dat het niet mogelijk was de door het CBS gevraagde informatie te verstrekken.

4.2 Conclusie

Via een extra uitvraag bij gemeenten en ophoging voor non-respons is het mogelijk om een publicabele schatting te maken van het aantal tegenprestaties in Nederland in één maand. In maart 2018 hebben ongeveer 26 200 personen met een bijstandsgerelateerde uitkering een tegenprestatie opgedragen gekregen en/of uitgevoerd. Daarbij geldt een onzekerheidsmarge van acht procent. Indien alle gemeenten andere activiteiten die kunnen worden gezien als tegenprestatie zouden meetellen, zoals vrijwilligerswerk of mantelzorg, zou het aantal tegenprestaties hoger uitkomen.

4.3 Aanbevelingen

Het ministerie van SZW is voornemens om het CBS in 2019 opnieuw kwantitatieve informatie over de tegenprestatie te laten verzamelen middels een extra uitvraag bij gemeenten. Aanbeveling daarbij is om de opzet en de methode van het onderzoek in de basis onveranderd te laten. Ter overweging wordt meegegeven om de extra uitvraag uit te breiden met vragen naar het aantal bijstandsccliënten dat andere activiteiten verricht in plaats van een tegenprestatie, zoals vrijwilligerswerk of mantelzorg, zodat ook daarover kan worden gepubliceerd.

Bijlage 1 Enquête

Inleiding bij de extra uitvraag Tegenprestatie 2018

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) wil graag inzicht in het aantal bijstandsgerechtigden met een tegenprestatie. Hierbij gaat het om het totaal van de bijstandsgerechtigden die een tegenprestatie opgedragen hebben gekregen ofwel daadwerkelijk activiteiten als tegenprestatie hebben uitgevoerd. Dit kenmerk wordt op persoonsniveau ook geregistreerd in de Bijstandsuitkeringenstatistiek (BUS). Uit eerder onderzoek van het CBS is echter gebleken dat er tussen gemeenten veel verscheidenheid bestaat in de wijze van verzamelen, registreren en aanleveren van deze gegevens. Ook bleek het voor veel gemeenten lastig te zijn om maandelijks gegevens over de tegenprestatie te leveren. Daarom worden nu totaalcijfers per gemeente verzameld middels deze extra uitvraag.

Invullen van de vragenlijst

Op het volgende tabblad kunt u de vragenlijst vinden. De vragen gaan over de maand **maart 2018**. U kunt de antwoorden op de vragen invullen in de blauwe vakken.

Vraag 1 gaat over het aantal opgedragen en/of uitgevoerde tegenprestaties. Als het aantal opgedragen/uitgevoerde tegenprestaties onbekend is, vragen wij u om de vakken **leeg** te laten. Als het gevraagde niet is voorgekomen in de maand maart, kunt u een **o ('nul')** invullen. Indien in uw gemeente beleidsmatig de keuze is gemaakt om de tegenprestatie niet uit te voeren, kunt u dit aangeven door het vakje rechts bovenaan aan te vinken.

Bij vraag 2 vragen wij u om aan te geven in hoeverre het aantal tegenprestaties in de maand maart representatief is voor andere maanden van 2018. Tot slot is er ruimte voor opmerkingen en extra informatie. Hier kunt u uw antwoorden op bovenstaande vragen nader toelichten.

Versturen van de enquête

Na het invullen van de vragenlijst graag het document onder de originele naam opslaan en als bijlage mailen aan SZ_Bijstand@cbs.nl. Mocht u vragen hebben, dan kunt u deze stellen via dit emailadres of tijdens kantooruren via telefoonnummer 070 337 xxxx.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking!

[Klik hier om naar de vragenlijst te gaan](#)

Extra uitvraag Tegenprestatie 2018

Gemeente:

De tegenprestatie wordt niet uitgevoerd

1 Hoeveel bijstandsgerechtigden hebben in maart 2018 een maatschappelijk nuttige activiteit als tegenprestatie opgedragen gekregen en/of uitgevoerd?

Hierbij gaat het om een totaal van:

- bijstandsgerechtigden die in maart 2018 te horen hebben gekregen dat zij verplicht zijn om een tegenprestatie uit te voeren (tegenprestatie opgedragen), én
- bijstandsgerechtigden die in maart 2018 daadwerkelijk activiteiten hebben verricht die als tegenprestatie worden gezien (tegenprestatie uitgevoerd).

Let op: personen die in maart 2018 zowel een tegenprestatie opgedragen hebben gekregen als deze daadwerkelijk hebben uitgevoerd, dienen maar één keer te worden geteld.

bijstandsgerechtigden

Laat het vakje leeg als het aantal opgedragen/verrichte tegenprestaties onbekend is, vul een '0' (nul) in als het in maart niet is voorgekomen.

2 Is maart een representatieve maand t.o.v. andere maanden?

3 Opmerkingen en nadere toelichting:

Het gaat om het aantal bijstandsgerechtigden dat in maart 2018 een tegenprestatie kreeg opgedragen en/of uitvoerde.

Het ingevulde formulier kunt u zenden aan SZ_Bijstand@cbs.nl.

Mocht u vragen hebben, dan kunt u deze stellen via dit emailadres of tijdens kantooruren via telefoonnummer 070 337 xxxx.

Bijlage 2 Opmerkingen van gemeenten

Redenen om de tegenprestatie niet uit te voeren

“Deze gemeenten voeren de wettelijke tegenprestatie niet uit omdat zij al jaren het beleidsuitgangspunt hebben 'Doen wat je kunt'. Daarbij dwingen ze mensen niet een maatschappelijk nuttige activiteit te verrichten, maar gaan ze uit van hun intrinsieke motivatie. Doen wat je kunt betekent dat als je kunt werken, je aan het werk gaat, als dat (nog)niet lukt, je een traject volgt gericht op arbeidsintegratie en als dat niet lukt op andere wijze participeert, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk of dagbesteding. Als ook dat niet mogelijk is, worden mensen gestimuleerd te werken aan de problemen die participatie onmogelijk maakt.”

“Wij hebben geen beleid met betrekking tot tegenprestatie.”

“We voeren de tegenprestatie niet uit omdat in onze verordening is vastgelegd dat iedere klant een re-integratietraject heeft met verplichtingen. Bovendien hebben we klanten die vrijwilligerswerk doen en er zijn vrijstellingen van arbeidsverplichtingen.”

Verskillende definities en alternatieven voor de tegenprestatie

“Uitgangspunt in ons beleid is dat iedereen mee doet naar vermogen. Wanneer iemand niet kan uitstromen richting betaalde arbeid, verwachten wij dat iemand naar vermogen participeert. Door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk uit te voeren. Wij registreren dit als re-integratieactiviteit en niet als tegenprestatie.”

“Wij maken heel duidelijk een onderscheid tussen enerzijds vrijwilligerswerk en anderzijds een tegenprestatie naar vermogen. Vrijwilligerswerk vormt een onderdeel van een trajectplan om iemand aan betaalde arbeid te helpen. Het is dus duidelijk een onderdeel van een re-integratieplan. Vrijwilligerswerk, zoals het hier wordt bedoeld, zal dan ook met name worden verricht door klanten op trede 3 en 4 op de participatieladder met als doel om zich hiermee verder te ontwikkelen zodat zij een volgende stap op de participatieladder kunnen zetten met als einddoel betaalde arbeid.

De tegenprestatie naar vermogen daarentegen geldt voor klanten op trede 1 en 2 van de Participatieladder. Het doel hierbij is om te gaan of te blijven participeren in de samenleving zonder dat er op korte of middellange termijn een reële kans is om betaalde arbeid te verrichten.”

“Het betreft hier mensen die zonder uitzondering vrijwillig een langdurige tegenprestatie leveren voor de uitkering door het doen van vrijwilligerswerk. In onze verordening is er voor gekozen om in die gevallen geen officiële tegenprestatie op te leggen.”

“In de gemeentelijke verordening is opgenomen dat er geen tegenprestatie wordt opgelegd als een belanghebbende betaalde arbeid, re-integratieactiviteiten, vrijwilligerswerk of mantelzorg verricht en deze een vergelijkbare omvang hebben als de evt. op te leggen tegenprestatie.”

“De gemeente hanteert het beleid ‘iedereen doet mee’. Vanuit die gedachte ontvangt elke klant een traject en worden participatieactiviteiten afgesproken. Indien regulier betaald werk (nog) niet mogelijk blijkt te zijn, wordt klanten vrijwilligerswerk aangeboden. Als de klant dit weigert kan een verplichte tegenprestatie worden opgelegd. In de praktijk kiest men ervoor om dan toch

vrijwilligerswerk te accepteren. Deze werkwijze geniet de voorkeur omdat klanten dan gemotiveerd het vrijwilligerswerk uitvoeren.”

“Maatschappelijk nuttige activiteiten worden middels een aparte regeling gestimuleerd. Burgers die een uitkering van de gemeenten ontvangen kunnen gebruik maken van een kleine onkostenvergoeding voor deze activiteiten. Hiermee wordt het deelnemen aan deze activiteiten gestimuleerd. Dit is vaak voldoende stimulans, de tegenprestatie wordt dan niet met beschikking opgelegd.”

Waarom is het aantal tegenprestaties vaak nul?

“Op basis van de van toepassing zijnde verordening rondom de tegenprestatie is het niet noodzakelijk geweest om kandidaten een tegenprestatie op te leggen.”

“De gemeente heeft nog geen beleidsmatige keuze gemaakt over de wijze waarop de tegenprestatie kan worden uitgevoerd.”

“Er is in de prioritering voor gekozen om (nog) niet aan de slag te gaan met het verplichtende karakter van de tegenprestatie. Wel worden kandidaten die niet in een traject op weg naar werk zitten en een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, actief begeleid naar participatie in de maatschappij door middel van vrijwilligerswerk.”

“De tegenprestatie is onder de aandacht in onze gemeente, maar in de praktijk zijn er geen mensen die een daadwerkelijke opdracht in het kader van de tegenprestatie opgedragen hebben gekregen en/of hebben uitgevoerd.”

“Er is in 2018 nog geen uitvoering gegeven aan de Tegenprestatie naar Vermogen. Het college heeft hier pas in maart 2018 een besluit over genomen.”

“Het verplicht opleggen van de tegenprestatie is niet nodig gebleken en hebben we deze dus 0 keer opgelegd. Bij de tegenprestatie gaat het om de mogelijkheid om de plicht tot het leveren van een tegenprestatie naar vermogen op te leggen. Vrijwilligerswerk mag niet worden ingezet als tegenprestatie, omdat de tegenprestatie geen vrijwillig karakter heeft, maar door de gemeente wordt opgelegd. Deze gevallen tellen dus niet mee voor de tegenprestatie. In onze re-integratieverordening is opgenomen dat we een tegenprestatie opleggen mits de persoon niet actief is met re-integratie en dat geen tegenprestatie wordt opgelegd gedurende de periode waarin belanghebbende vrijwilligerswerk verricht.”

“De tegenprestatie wordt alleen opgelegd als men geen andere activiteiten doet, zoals werk, scholing, traject of vrijwilligerswerk. In de praktijk is het nog niet voorgekomen dat een tegenprestatie is opgelegd. Dit omdat men altijd vrijwillig iets doet.”

“Of iemand een tegenprestatie opgedragen krijgt, wordt per individu beoordeeld. Er wordt geen tegenprestatie opgedragen als de persoon al een re-integratietraject doorloopt, een parttime baan heeft, een studie volgt, mantelzorg doet of vanwege de persoonlijke situatie / wensen / kwaliteiten. In het kader van een effectieve en duurzame arbeidsre-integratie sluiten wij zoveel mogelijk aan bij de kwaliteiten en interesses van de persoon. Door deze aanpak maken wij geen tot weinig gebruik van de mogelijkheid van tegenprestatie.”

“Op grond van de Verordening re-integratie, studietoelage en tegenprestatie Participatiewet 2015 is het college bevoegd een (verplichte) tegenprestatie op te leggen. Het college maakt vooralsnog geen gebruik van deze bevoegdheid, maar stimuleert wel het doen van vrijwilligerswerk door bijstandsgerechtigden.”

“Beleidsmatig is de tegenprestatie wel mogelijk binnen deze gemeenten, maar hieraan zijn (bij verordening) beperkende voorwaarden gesteld, zo mag de tegenprestatie:

- naar hun aard niet zijn gericht op toeleiding tot de arbeidsmarkt;
- niet zijn bedoeld als re-integratie-instrument;
- worden verricht naast of in aanvulling op reguliere arbeid in de organisatie waarin ze worden verricht;
- niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt.

Bij het opdragen van een tegenprestatie houden de colleges rekening met de volgende factoren:

- de tegenprestatie moet naar vermogen kunnen worden verricht door een belanghebbende;
- de persoonlijke situatie en individuele omstandigheden van een belanghebbende moeten in aanmerking worden genomen;
- de persoonlijke wensen en kwaliteiten van een belanghebbende moeten in overweging worden genomen;
- als een belanghebbende al maatschappelijke activiteiten of vrijwilligerswerk verricht, moet daarmee rekening worden gehouden;
- het college draagt geen tegenprestatie op indien een belanghebbende mantelzorg verricht voor zover het verrichten van mantelzorg naar het oordeel van het college redelijkerwijs noodzakelijk is;
- de tegenprestatie wordt opgedragen voor maximaal tien uren per week en voor de maximale duur van zes maanden.

De praktijk wijst uit dat er met name wordt gekozen voor de inzet van een vrijwilligerstraject, eventueel als opstap naar een betaalde baan of als middel om te participeren aan de maatschappij.”

“Gemeente kent geen actief beleid m.b.t. de tegenprestatie zoals bedoeld in de PW. Wel verlangen wij dat personen in de bijstand naar vermogen vrijwilligerswerk en/of mantelzorg verrichten. In maart 2018 bedroeg het aantal personen dat vrijwilligerswerk en/of mantelzorg verrichtte 132.”

Registratie van tegenprestaties

“In de praktijk doen we er bijna niets mee (we accepteren vrijwilligerswerk als tegenprestatie). En in de registratie niets.”

“Wordt niet goed vastgelegd bij onze gemeente.”

“Op dit moment implementeren wij de tegenprestatie in ons werkproces. Dat betekent dat de tegenprestatie voor het gehele bestand zal worden uitgevoerd in de periode juli - december 2018.”

“De tegenprestatie wordt niet op de correcte plaats in de (uitkerings)administratie geregistreerd. Hierop wordt een verbeteractie gezet. Daarom zijn we slechts in staat om het totaal aantal geregistreerde tegenprestaties te melden.”

“Op ons bestand zijn ongeveer 30 personen die een tegenprestatie leveren, elke andere persoon wordt naar de afdeling re-integratie gestuurd en/of naar de vrijwilligersmakelaar. Bij ons zijn hierover geen maandcijfers bekend.”

“De registratie van tegenprestatie vindt niet zo gedetailleerd plaats (op systeemniveau) als door het CBS wordt gevraagd; er wordt geregistreerd welke soort(en) tegenprestatie wordt opgelegd en de ingangsdatum en eventuele einddatum hiervan.”

“Registratie in het cliëntsysteem vindt plaats onder 'vrijwilligerswerk'.”

“In deze gemeente registreren wij niet of er een tegenprestatie verricht of opgedragen wordt. We gaan er wel van uit dat men ‘iets’ doet, hetzij een re-integratietraject, hetzij mantelzorg / vrijwilligerswerk / activeringstraject. Men wordt zoveel mogelijk gestimuleerd om wat te ondernemen.”

“We registreren alleen dat iemand een tegenprestatie opgedragen heeft gekregen, maar houden niet bij of deze tegenprestatie ook daadwerkelijk is uitgevoerd in die maand. Dit laatste zou eigenlijk wel moeten als je kijkt naar de richtlijnen van de BUS van het CBS.”

“De tegenprestatie wordt niet in de Suite voor Sociaal Domein geregistreerd, maar in Werkstap welke geen gegevens aanlevert voor de BUS.”